

**Міністерство охорони здоров'я України
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет**

III медичний факультет

Валерія Олегівна ОНИЩЕНКО

Група ФТ-21/2-2

**ОГЛЯД КОМПЛЕКСНИХ ПРОГРАМ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ФУНКЦІЙ
ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

зі спеціальності

227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
Спеціалізації 227.1 «Фізична терапія»

Науковий керівник:

канд. наук з фіз. виховання і спорту
старший викладач закладу вищої
освіти кафедри фізичної реабілітації,
спортивної медицини, фізичного
виховання і здоров'я

Михайло Олександрович ОЛІЙНИК

Запоріжжя 2023 р.

Міністерство охорони здоров'я України
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

Факультет III медичний
Кафедра фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного
виховання і здоров'я

Спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Спеціалізація 227.1 Фізична терапія

Освітньо-кваліфікаційний рівень МАГІСТР

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

**ОГЛЯД КОМПЛЕКСНИХ ПРОГРАМ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ФУНКЦІЙ
ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ**

Здобувач Валерія Олегівна ОНИЩЕНКО

Група ФТ-21/2-2

КЕРІВНИК РОБОТИ старший викладач ЗВО, кандидат наук з фізичного
виховання і спорту

Михайло Олександрович ОЛІЙНИК

_____ (підпис)

РЕЦЕНЗЕНТ Завідувач кафедри, професор ЗВО травматології та ортопедії,
професор, д. мед. н.

Максим Леонідович ГОЛОВАХА _____

_____ (підпис)

Робота розглянута на засіданні кафедри (протокол №10 від 21.04.2023 р.) і
допущена до захисту.

ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ професор ЗВО, д. наук з фізичного виховання і
спорту, професор

Едуард Юрійович ДОРОШЕНКО

_____ (підпис)

Запоріжжя 2023 р.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	4
ABSTRACT.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ВІНОВЛЕННЯ РУХОВИХ ФУНКЦІЙ....	9
1.1. Загальна характеристика та фізичний розвиток дітей молодшого шкільного віку.....	9
1.2. Загальна характеристика патологій та негативні наслідки порушень опорно-рухового апарату дітей молодшого шкільного віку.....	16
1.3. Проблеми, пошуки і шляхи вирішення порушень опорно-рухового апарату дітей молодшого шкільного віку.....	29
1.4. Засоби фізичної реабілітації для відновлення функцій опорно-рухового апарату дітей молодшого шкільного віку.....	34
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	43
2.1. Методи дослідження.....	43
2.2. Організація проведення дослідження.....	44
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ФУНКЦІЙ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ.....	52
3.1. Алгоритм формування комплексних програм фізичної реабілітації дітей молодшого шкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.....	52
3.2. Ефективність застосування комплексних програм фізичної реабілітації дітей молодшого шкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату за даними аналізу наукової літератури.....	79
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95
ДОДАТКИ.....	102

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 104 с., 18 таблиць, 5 малюнків, 56 джерел, 3 додатки.

Об'єктом дослідження є діти молодшого шкільного віку, які мають відхилення у стані опорно-рухового апарату.

Предмет дослідження – огляд комплексних програм фізичної терапії дітей молодшого шкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату.

Мета дослідження полягала у вдосконаленні системи профілактики та корекції відхилень опорно-рухового апарату у дітей молодшого шкільного віку засобами фізичного виховання.

Гіпотеза дослідження. Передбачалося, що профілактика та корекція наявних відхилень у стані опорно-рухового апарату дітей молодшого шкільного віку буде більш ефективною, якщо застосовувати спеціально розроблену систему фізичної реабілітації.

Методи дослідження: аналіз і узагальнення науково-методичної літератури з проблеми дослідження; педагогічні спостереження; початкові випробування (тестування дітей на показники бігу, стрибків, гнучкості, сили м'язів); експеримент (розробка програми покращення показників рухової активності дітей); контрольні випробування (повторне тестування дітей на біг, стрибки, гнучкість, силу м'язів).

ABSTRACT

Qualification work: 104 pages, 18 tables, 5 figures, 56 sources, 3 appendix.

The object of the study is children of primary school age who have deviations in the state of the musculoskeletal system.

The subject of the study is a review of complex programs of physical therapy for children of primary school age with disorders of the musculoskeletal system.

The purpose of the study was to improve the system of prevention and correction of musculoskeletal disorders in children of primary school age by means of physical education.

Research hypothesis. It was assumed that the prevention and correction of existing deviations in the condition of the locomotors system of children of primary school age will be more effective if a specially developed system of physical rehabilitation is used.

Research methods: analysis and generalization of scientific and methodological literature on the research problem; pedagogical observations; initial tests (testing children for running, jumping, flexibility, muscle strength); experiment (development of a program to improve children's motor activity indicators); control tests (repeated testing of children for running, jumping, flexibility, muscle strength).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамов В., Клапчук В., Неханевич О. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / ред.: В. Абрамов, О. Смирнова. Дніпропетровськ : Журфонд. 2014. 456 с.
2. Альошина А. Концептуальні основи профілактики і корекції функціональних порушень опорно-рухового апарату у дітей та молоді. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт: журнал / уклад. А. В. Цьось, А. І. Альошина; СНУ ім. Лесі Українки. Луцьк. 2015. № 18. С. 96-102.
3. Альошина А. Характеристика функціонального стану опорно-рухового апарату та фізичної підготовленості дошкільнят і школярів. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт: журнал / уклад. А.В. Цьось, А.І. Альошина ; СНУ ім. Лесі Українки. 2015. № 19. С. 95–102.
4. Андрійчук О.Я. Методичні основи фізичної терапії хворих на дегенеративно-дистрофічні захворювання опорно-рухового апарату. Art of Medicine. 2018. № 3 (7). С. 174-177
5. Андрійчук О.Я. Інструментальні дослідження у фізичній терапії осіб з деформаціями опорно-рухового апарату. Innovative development of science and education. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. Athens, Greece : ISGT Publishing House. 2020. Pp. 92-95.
6. Андріянова Т.В. Фізична реабілітація при дефектах постави. Актуальні питання клінічної медицини. Актуальні проблеми діагностики та лікування хірургічних хвороб. Актуальні питання теоретичної медицини: матеріали міжнародних науково-практичних конференцій студентів, молодих вчених, лікарів та викладачів, присвячених Дню науки України, 23-24 квітня

2009 р., Сумської обласної нефрологічної конференції, присвяченої Дню нирки, 20 березня 2009 р. Суми: СумДУ. 2009. С.147.

7. Афанасьєв С.М. Проблема порушень опорно-рухового апарату серед дітей дошкільного віку у фізичній реабілітації. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт : журнал / уклад. А.В. Цьось, А.І. Альошина. Луцьк. 2017. Вип. 26. С. 62-67.

8. Афанасьєва О.С. Вплив комплексної програми фізичної реабілітації на функціональний стан хребта слабчуючих дітей середнього шкільного віку з порушенням постави. Спортивний вісник Придніпров'я. 2013. № 1. С. 152-155.

9. Бичук І.О. Вплив програми профілактики плоскостопості на біомеханічні характеристики стопи дошкільнят. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту спорту: наук. журн. Харків: ХОВНОКУ. 2011. № 2. С. 10-13.

10. Бісмарк О.В. Основи фізичної реабілітації. Харків: Вид-во Бровін О.В. 2010. 120 с.

11. Богдановська Н.В. Особливості застосування засобів фізичної реабілітації дітей з церебральним паралічем. Вісник Запорізького національного університету. Запоріжжя, 2014. № 1 (12). С. 10-16.

12. Бубела О.Ю. 700 вправ для формування правильної постави: навч.-метод. посібник. Львів: Українські технології, 2002. 164 с.

13. Буховець Б.О. Програма фізичної реабілітації дітей з ДЦП з використанням Бобат-терапії. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. 2018. Вип. 6. С. 8-17.

14. Валькевич О.В. Обґрунтування програми профілактики порушень скелетних стопи молодших школярів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту

ім. Лесі Українки / уклад. : А.В. Цьось, С.П. Козіброцький. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. 2012. № 1 (17). С. 75-81

15. Герцик А.М. Взаємодія лікаря та фахівця з фізичної реабілітації при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2016. № 4. С. 32-36.

16. Герцик А. Фізична реабілітація при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату як варіант педагогічної системи. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2016. №21. С. 95-100.

17. Герцик А., Тиравська О. Обстеження як функціональна підсистема фізичної реабілітації / терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2016. №22. С. 65-73.

18. Горбатюк С.О. Фізична реабілітація та рухова активність при порушеннях функції опорно-рухової системи: Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники. 2008. 192 с.

19. Грейда Б.П., Войнаровський А.М., Бичук О.І., Грейда Н.Б. Лікувальна фізична культура при остеохондрозах хребта: навчально-методичний посібник. Луцьк: Видавництво «Волинська обласна друкарня». 2004. 216 с.

20. Ефіменко П.Б. Техніка та методика класичного масажу: посібник. Харків.2007. 216 с.

21. Єфименко М.М. Нові підходи до класифікації рухових порушень у дітей. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна. 2012. № 19(2). С. 281-290.

22. Жарков П.П. Остеохондроз і інші дистрофічні зміни хребта в дорослих і дітей. Київ. 2014. 290 с.

23. Калмикова Ю.С. Методи дослідження у фізичній реабілітації: дослідження фізичного розвитку. Харків: ХДАФК. 2014. 104 с.
24. Каштанова Г.В. Медичний контроль за фізичним розвитком дошкільників і молодших школярів: практичний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка. 2016. 356 с.
25. Кашуба В.О. Сучасні тренди фізичної реабілітації дітей з ДЦП. Україна. Здоров'я нації. 2020. № 1 (58). С. 62-69.
26. Клапчук В.В., Дзяка Г.В. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина. Київ: Здоров'я. 2015. 370 с.
27. Козак Л.М. Фізичний розвиток і формування психофізіологічних функцій у дітей молодшого шкільного віку. Фізіологічний журнал. 2001. Т. 48. №5. С. 87–92.
28. Коробейніков Г.В. Фізіологічні особливості формування фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку. Вісник Черк. держ. унів-та. 2002. №39. С. 64-69.
29. Кривов'яз К., Глиняна О. Сучасні підходи до фізичної терапії дітей молодшого шкільного віку з комбінованою плоскостопістю. Науковий часопис науково-педагогічних проблем фізичної культури. 2019. № 15. С. 122-125.
30. Круцевич Т.Ю., Воробйов М.І., Безверхня Г.В. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків, молоді: навчальний посібник. Київ: Олімпійська література. 2011. 236 с.
31. Кучер В.О. Застосування рухливих ігор та їх вплив на організм школярів. 2006. 125 с.
32. Лахманюк С. Функціональний стан опорно-рухового апарату, що забезпечує правильну поставу школярів 10-11-річного віку. Студентський науковий вісник Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Тернопіль: ТНПУ. 2006. Вип. 12. С. 212-214.

33. Линець М.М. Основи методики розвитку рухових якостей: навч. Посібник. Львів: Штабар. 2001. 124 с.
34. Лук'янова О. Наукові основи профілактики та реабілітації порушень здоров'я у дітей. Профілактика та реабілітація найбільш поширених захворювань у дітей та удосконалення їх диспансеризації: Матеріали наук-прак. конф., м. Київ, 27 жовт. 2000 р. Київ. 2003. С. 53.
35. Макарова Е.В. Фізична реабілітація дітей зі сколіозом 1 ступеня у спеціалізованих дошкільних закладах: метод. рекомендації. Київ. 2003. 48 с.
36. Мартинюк В.Ю., Зінченко С.М. Основи медико-соціальної реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи: навчально-методичний посібник. Київ: Інтермед, 2005. 416 с.
37. Михайлович Г.М. Рухові навички та їх розвиток : підручник. Київ: ЦУЛ, 2016. 264 с.
38. Москаленко Н.В. Фізичне виховання молодших школярів: монографія. Дніпропетровськ: Інновація. 2007. 252 с.
39. Мурза В.П. Фізична реабілітація. Київ: Орлан. 2004. 559с.
40. Онищенко В.О. Оздоровлення дітей молодшого шкільного віку із порушеннями опорно-рухового апарату засобами аквааеробіки. / керівник М.О. Олійник / Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Досягнення сучасної медичної та фармацевтичної науки – 2022». Запорізький державний медичний університет. м. Запоріжжя. 4 лютого 2022 р. С.141.
41. Осадчук Н.І., Сергета І.В. Фізичний розвиток дітей і підлітків та сучасні підходи до оцінки його гармонійності: Монографія. Вінниця. 2014 р.. 188 с.
42. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / Л. О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. Тернопіль: ТДМУ.2018. 372 с.

43. Петренко Ю.О., Меньших О.Е. Нейродинамічні та психічні функції у дітей молодшого шкільного віку з різним рівнем фізичного розвитку: теорія і практика: монографія. Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. 2014. 172 с.
44. Петрович В.В. Дослідження ефективності програм корекції сагітального профілю постави дітей молодшого шкільного віку. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць / за ред. С.С. Єрмакова. Харків: ХДАДМ (ХХІІІ). 2008. № 21. С. 56-61.
45. Пешкова О.В. Комплексна фізична реабілітація при сколіотичній поставі. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2009. № 2. С. 84-88.
46. Порада А.М. Основи фізичної реабілітації: Навч. посібник. 2-ге вид. (для мед. ВНЗ І-ІІІ рів.) Київ: Медицина. 2008 с.
47. Проценко О.В. Роль плавання в корекції порушень постави та лікуванні деформацій хребта. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Вип. 3 (72). 2016. С. 102-109.
48. Середа Л.В., Лянной Ю.О. Порушення функцій опорно-рухового апарату в дітей дошкільного віку як сучасна проблема. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*. 2016. № 1(21). С. 306-310.
49. Скорина О.В. Рух як основний чинник здорового хребта: шкільна гімнастика та виховання правильної постави. Фізичне виховання в школах України. 2015. №1. С. 22-29.
50. Тарасюк В.С., Титаренко Г.Г. Ріст і розвиток людини. Київ: Здоров'я, 2002. 272с.
51. Тягур Т.Р. Проблема сколіозу в сучасній ортопедії. Слобожанський науково-спортивний вісник. №3 (41). 2014. С.106-109.
52. Хребет – основа здоров'я: метод. рек. для самостійної роботи студ. пед. вузів / уклад. Т.В. Кохановська. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка. 2002. 25 с.

53. Чеботарьова О.В. Дитина із церебральним паралічем. Харків: Ранок. 2018. 40 с.

54. Язловецкий В.С., Верич Г.Є. Основи фізичної реабілітації. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2004. 238с.

55. Якобсон О.О. Реабілітаційні впливи терапевтичних вправ на локальні неврологічні симптоми при остеохондрозі попереково–крижового відділу хребта. Фізичне виховання, спорт та культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / уклад. А. В. Цьось. 2017. № 2 (28). С. 17-25.

56. Яценко К.В. Дитячий церебральний параліч: етіопатогенез, клініко-нейрофізіологічні аспекти та можливості неврологічної реабілітації. Український неврологічний журнал. 2015. № 2. С. 19-24.

ДОДАТКИ

Додаток А

Перелік публікацій

1. Онищенко В.О. Оздоровлення дітей молодшого шкільного віку із порушеннями опорно-рухового апарату засобами аквааеробіки. / керівник М.О. Олійник / Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Досягнення сучасної медичної та фармацевтичної науки – 2022». Запорізький державний медичний університет. м. Запоріжжя. 4 лютого 2022 р. С.141.

http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/16323/1/tezy_dsmfn_zsmu_2022.pdf

Додаток Б

Довідка
про впровадження результатів кваліфікаційної роботи
«Огляд комплексних програм фізичної терапії дітей молодшого шкільного
віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату»

Автор – Онищенко Валерія

Результати кваліфікаційної роботи магістра Запорізького державного медико-фармацевтичного університету Онищенко Валерії за темою: «Огляд комплексних програм фізичної терапії дітей молодшого шкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату» використано у процесі відновної терапії дітей молодшого шкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату на базі Запорізького регіонального центру з фізичної культури і спорту інвалідів "Інваспорт".

За період з березня 2022 року по лютий 2023 року (включно) автором особисто розроблено індивідуальні програми реабілітації дітей молодшого шкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату.

Отримані автором результати підтвердили ефективність індивідуальних програм реабілітації дітей молодшого шкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату.

Директор Запорізького регіонального центру
з фізичної культури
і спорту інвалідів "Інваспорт"

Андрій БАРАБАНОВ

23.03.2023 року

Додаток В

Довідка
про впровадження результатів кваліфікаційної роботи
магістра Онищенко В.О.
спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,
спеціалізації 227.1 «Фізична терапія»
«Огляд комплексних програм фізичної терапії дітей молодшого шкільного віку
з порушеннями функцій опорно-рухового апарату»

Результати кваліфікаційної роботи магістра Онищенко Валерії Олегівни Запорізького державного медико-фармацевтичного університету за темою: «Огляд комплексних програм фізичної терапії дітей молодшого шкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату» використано у процесі відновної терапії дітей молодшого шкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату на базі Запорізького обласного осередку громадської організації «Асоціація фахівців із спортивної медицини та лікувальної фізкультури України».

За період з березня 2022 року по лютий 2023 року (включно) автором особисто розроблено індивідуальні програми реабілітації дітей молодшого шкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату.

Отримані автором результати підтвердили ефективність індивідуальних програм реабілітації дітей молодшого шкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату.

Голова
Запорізького обласного осередку ГО
«Асоціація фахівців із спортивної медицини
та лікувальної фізкультури України»

Свієси МИХАЛЮК

28.02.2023 року